

ASA-velvoitteiden huomioiminen kemikaaliriskien arvioinnissa

Syöpävaarallisten, perimää vaurioittavien ja lisääntymiselle vaarallisten tekijöiden huomioiminen on osa kemikaaliriskien arviointia. Työnantajan lakisääteinen velvollisuus on pitää luetteloa näistä tekijöistä ja niille altistuvista työntekijöistä. Tietojen perusteella tehdään vuosittain ilmoitus ASA-rekisteriin syöpää ja perimävaurioita aiheuttavien tekijöiden osalta.

Kemikaaliriskien arviointi on työnantajan lakisääteinen velvollisuus (Työturvallisuuslaki 738/2002, Valtioneuvoston asetus 715/2001), jonka osana erityistä terveysvaaraa aiheuttavat aineet ja tekijät on arvioitava.

Selvitä syöpää aiheuttavat, perimää vaurioittavat ja lisääntymiselle vaaralliset tekijät, arvioi altistumisen taso ja pyri altistumisen minimoimiseen.

Työnantajalla on velvollisuus pitää ajantasaista luetteloa työpaikalla käytettävistä ja esiintyvistä syöpäsairauden vaaraa aiheuttavista, perimää vaurioittavista ja lisääntymiselle vaarallisista tekijöistä sekä näille altistuvista työntekijöistä. Työntekijöiden altistuminen näille erityistä terveysvaaraa aiheuttaville aineille on pyrittävä aina minimoimaan. Syöpävaarallisille ja perimää vaurioittaville aineille altistuneet työntekijät ilmoitetaan ASA-rekisteriin takautuvasti kalenterivuosittain (ASA-laki asetus 117/2024, Valtioneuvoston asetus 113/2024).

Työnantajan on säilytettävä luetteloa lisääntymiselle vaarallisista tekijöistä ja niille altistuvista viisi vuotta, mutta ilmoitusta ASA-rekisteriin ei tehdä.

Työnantajan on luetteloitava kaikki EU:n CLP-asetuksen mukaan

- syöpää aiheuttaviksi luokitellut Carc. 1A/1B aineet (vaaralausekkeet H350 tai H350i)
- sukusolujen perimää vaurioittavaksi luokitellut Muta. 1A/1B aineet (vaaralauseke H340).
- 12 työmenetelmää, jotka esitetään Valtioneuvoston asetuksen 113/2024 liitteessä 1.

Huomaa, että aineet, joiden luokitus on Carc. 2 (vaaralauseke H351) tai Muta. 2 (vaaralauseke H341) eivät kuulu ilmoitusvelvollisuuden piiriin.

Kun työntekijät altistuvat työpaikalla syöpävaarallisille tai perimää vaurioittaville aineille tai tekijöille, tee ASA-ilmoitus.

1. TUNNISTA SYÖPÄVAARALLISET AINEET JA TYÖMENETELMÄT

Tärkeitä tietolähteitä ovat muiden muassa kemikaaliluettelot, käyttöturvallisuustiedotteet, riskinarviointidokumentit ja työterveyshuollon työpaikkaselvitysraportit.

Tunnistaminen ja arviointi helpottuvat, kun tunnet työpaikalla käytettävät kemikaalit ja työprosesseissa syntyvät altisteet. ASA-rekisteröinti tehdään työntekijäkohtaisesti, joten sinun on myös tiedettävä, keitä altistuminen mahdollisesti koskee.

2. ARVIOI SYÖPÄVAARALLISILLE TEKIJÖILLE ALTISTUMISEN SUURUUS

Tee ASA-ilmoitus rekisteriin työntekijöistä, jotka altistuvat syöpävaarallisille tekijöille enemmän kuin väestö keskimäärin. Ilmoituskriteerit täyttyvät usein, vaikka altistumistasot jäisivät alle työpaikan ilman epäpuhauksille annettujen ohje- tai raja-arvojen.

Ilmoituskriteerit täyttyvät usein, kun

- ainetta käsitellään säännöllisesti teollisessa mittakaavassa
- prosessista leviää työtiloihin taustapitoisuus, joka ylittää väestön keskimääräisen altistumistason, jolloin kaikki kyseisessä tilassa työskentelevät tulee ilmoittaa.

Ilmoituskriteerit eivät yleensä täyty, kun

- ainetta käsitellään hyvin pieniä määriä tarkasti kontrolloiduissa olosuhteissa, esim. laboratorio-kemikaaleja vetokaapissa
- käsitellään avaamattomia pakkauksia.

Altistumisen arviointiin on olemassa monia menetelytapoja. Tarkin tieto altistumistasosta saadaan, kun mitataan altistetta työpaikan ilmasta tai biomonitoroidaan työntekijöitä. Joskus päätelmä taustapitoisuuden

ylityksestä voidaan tehdä aistinvaraisesti tai toimialakohtaiseen tietoon pohjautuen.

Karkein tapa arvioida altistumista on arvioida altistumisaikaa. Työntekijä on ilmoitettava ASA-rekisteriin, mikäli hän on tehnyt kyseisenä vuonna syöpäsairauden vaaraa aiheuttavalle tekijälle tai perimää vaurioittavalle aineelle altistavaa työtä vähintään 20 työpäivänä vähintään 2 tuntia työpäivästä tai vastaavan ajan (esim. 1 tunti 40 päivänä tai 40 tuntia vuodessa). Myös lyhytaikainen, tapaturmainen altistuminen epätavallisen korkealle pitoisuudelle, esimerkiksi tuotanto-häiriön vuoksi, voi laukaista ilmoitusvelvoitteen.

Huomioi syöpävaaralliset aineet työpaikan kemiallisten tekijöiden altistumisen ja riskien arvioinnissa. Näin selvität ASA-ilmoittamisen tarpeen.

Riskinarvioinnin yhteydessä kannattaa syöpävaarallisiin tekijöihin kiinnittää alusta asti erityistä huomiota. Samoin suunniteltaessa työhygieenistä selvitystä tai biomonitoroinnin käyttöä altistumisen arvioinnissa. Kysy työterveyshuollolta apua, he ovat asiantuntijoitasi terveydellisen merkityksen arvioimisessa.

Jos jossakin työtehtävässä ilmoitusperusteet täyttyvät altistumisajan tai mittausten perusteella, kaikki samaa työtehtävää tekevät ilmoitetaan rekisteriin. Huomioi myös lähiympäristössä työskentelevät.

Vaihtelevissa työympäristöissä, kuten esimerkiksi asennus-, huolto-, korjaus- ja siivoustöissä, työskentelevien altistumisen arviointi voi olla haastavaa. Huomioitavia altisteita voi olla useampia ja altistumisajat saattavat vaihdella. Hyvä käytäntö voi olla altistumistietojen kerääminen työajanseurannan yhteydessä.

Altistuminen on aina arvioitava tapauskohtaisesti huomioiden työpaikan olosuhteet. Vastuu on työnantajalla, mutta työterveys- huolloilta voi kysyä apua.

3. HALLITSE SYÖPÄVAARALLISILLE TEKIJÖILLE ALTISTUMISTA

Uusia työprosesseja suunnitellessasi kiinnitä huomiota käytettäviin aineisiin ja prosesseissa syntyviin tekijöihin. Syöpävaarallisista ja perimää vaurioittavista aineista kannattaa pyrkiä kokonaan eroon, mikäli mahdollista.

Myöhemminkin on usein mahdollista korvata vaaralliset aineet vähemmän haitallisilla. Mikäli tämä ei onnistu, tulee käyttää teknisiä keinoja pienentää aineiden ja tekijöiden pitoisuudet niin alas kuin mahdollista.

Työntekijöiden koulutus, perehdytys ja työn opastaminen ovat keskeisiä asioita, eli johdon, esihenkilöiden ja työnjohdon roolit ovat hyvin tärkeitä.

Joissain tilanteissa altistumista syöpävaarallisille tekijöille ei saada riittävän alhaiseksi ilman henkilön- suojaamia.

4. SEURAA TYÖPAIKAN TILANNETTA, HUOMIOI MUUTOSTILANTEET

Tee ilmoitus ASA-rekisteriin vuosittain. Tarkista samalla kemikaaliriskien arvioinnin ajantasaisuus ja kemikaaliturvallisuuden tila. Arvioi siis edellisen arvioinnin jälkeen kemikaaleille altistumiseen vaikuttavat muutokset esim. työtehtävissä, prosesseissa ja ilman- vaihdossa.

Altistumistasoja on hyvä seurata työhygieenisin mittauksin, eli selvittämällä epäpuhtauksien pitoisuustasoja työpaikan ilmasta. Toinen hyvä käytäntö on seurata työntekijöiden henkilökohtaista altistumista biologisen monitoroinnin avulla. Näin voidaan myös varmistaa henkilönsuojainten riittävä suojaavuus.

Kannusta työntekijöitä tekemään turvallisuushavaintoja kemikaaliturvallisuudesta.

Lisätietoa:

[ASA-rekisteri](#) | [Työterveyslaitos](#)

[Lisääntymisterveydelle vaaraa aiheuttavat aineet](#) | [Työterveyslaitos](#)

[Tee ASA-ilmoitus verkossa](#) | [Työterveyslaitos](#)